

ŠKOLITELSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE
BC. WERONIKY ZELINKOVÉ
ČUKOVSKÉHO KNIHA „OT DVUCH DO PJATI“ V ČESKÉM PŘEKLADU
MILENY LUKEŠOVÉ

Diplomantka zpracovala unikátní materiál, který v českém prostředí nemá přímou paralelu. Čukovského kniha přinesla svého času zcela nový pohled na jazyk předškolních dětí i samotný způsob, jakým si tyto děti osvojují mateřštinu. Překlad Mileny Lukešové, publikovaný celkem třikrát, je v češtině prozatím jediným pokusem o českou podobu Čukovského jazykové sondy, za autorova života vydané více než dvacetkrát.

Po krátkém nástinu obsahu práce diplomantka shrnuje Čukovského životopis, přičemž její akcenty míří k autorovu vztahu k dětem a jejich jazyku. Je přitom dobře, že autorka tematicky zúžila svou rekapitulaci údajů o autorově životě právě takto. Biografická část, jakož i nástin samotný, se nicméně vyznačují jistou formulační nedovedností vyznačující se mj. používáním takzvaného obmykání, které je sice typické pro ruštinu, ale nikoliv pro češtinu („specifické pro sovětskou dobu kapitole“, s. 7; „charakteristické pro toto dílo pojmy“, s. 8; „díky čemuž bude možné srovnat i vliv českých příkladů na postřehy Čukovského“, s. 8; „byl to první v sovětské době pokus“, s. 11; „část příspěvku... se poté ukázala i v knize“, s. 13; atd.), dále určitou nelogičností (např. str. 9, řádky 7–8) a nedořečeností („posílala mu... různé další potřebné věci, které ve své zemi nemohl sehnat“, s. 10; „které mu cenzori začali v roce 1925 zakazovat vydávat“, s. 10; „dopis Kolpakova upozorňující na to, že Čukovskij svými pohádkami pořad mate sovětské děti“, s. 13–14). Diplomantčiny postřehy působí místy útržkovitě, neboť postrádají nezbytný kontext: Kdo byl Kolpakov, jehož křestní jméno (a jméno po otci) diplomantka opomněla uvést? Jaké argumenty Kolpakov ve svém dopise uvádí? A především: Čím vlastně začala štvavá kampaň proti Čukovskému veršovaným příběhům pro děti, rozpoutaná ve 20. letech 20. století, krátce po nástupu bolševiků k moci? Stejně tak je namístě se ptát, proč diplomantka v rekapitulaci Čukovského biografie vycházela pouze z internetových zdrojů, třebaže o autorovi existuje rozsáhlá životopisná literatura. Z hlediska formulačního i rešeršního je tedy životopisná část práce poměrně nedotažená.

Další části práce jsou věnovány srovnávací analýze. Oceňuji, že diplomantka tyto kapitoly, představující těžiště jejího bádání, strukturovala přehledně, zvolila dobré příklady pro

komparaci originálu s překladem a neopomenula se, byť pouze velmi okrajově, zmínit ani o dílčích změnách, kterými se od sebe liší různá vydání daného překladu.

Za zdařilé a přesvědčivé považuji rovněž analytické komentáře samotné. Mám k nim ovšem několik výhrad:

1. pořadí odstavců 2–5 (počínaje obratem „u slov tohoto typu“) na s. 29 je poněkud nelogické a matoucí;
2. diplomantka vůbec nepracuje s pojmy „kalk“ a „kalkování“, které by jeden z překladatelských postupů Mileny Lukešové místy vystihovaly přesněji než (diplomantkou poněkud nadužívaný) obecný pojem „doslovný překlad“ (viz např. převod „lidového“ slova *полуклиника* jako *poloklinika* (v daném případě jde o tzv. gramatický kalk, kopírující slovotvornou strukturu přejímaného slova);
3. v případě překladu obratu *мамина муфта* jako *taminčina kožešina* jde spíše o generalizaci (s. 31);
4. příklady uvedené ve druhém odstavci na s. 37 nejsou vysvětleny, a působí proto poněkud zmatečně;
5. argumentace ve třetím odstavci (počínaje slovy „kratičký odstavec“) na s. 38 je matoucí: Která slova jsou „příliš složitá“? Z diplomantčiny formulace vyplývá, že „příliš složitá“ jsou citovaná „dětská“ přivlastňovací zájmena, což postrádá logiku;
6. vyvození ve třetím odstavci na s. 41 není příliš jasné (co znamená věta „došlo k lehkému oslabení textu“?);
7. ruský příklad v dolní části s. 42 není uspokojivě vysvětlen, neboť diplomantka opomněla objasnit význam frazeologismu *под стол еще ходил*;
8. na s. 56 diplomantka mluví o tom, jak děti vytvářejí antonyma, přičemž tato antonyma „musí být shodná i zvukově“, avšak příklad, který následuje, této definici neodpovídá;
9. na s. 60 diplomantka uvádí, že obrat *но чисты* (ve spojení *но чисты поля*) by „spíše mělo být *po průzračném*“, což neodpovídá pravdě (*но чисты поля* skutečně znamená *po širém poli*, jak říká překlad Lukešové – *чистыи* v daném spojení odpovídá ruskému přivlastku *прозорный*, charakterizujícímu místo, odkud se otevírají výhledy do všech stran).

Ani analytická část práce se přitom nevyhnula jisté formulační nedotaženosti a nedořečenosti („vyzdvihuje také důležitost výchovy k poezii a pomoci v rozvíjení dětského nadání“, s. 16;

„Čukovskij vypisoval během pozorování a hry s dětmi“, s. 20; „k vynechávkám a některým nutným překladatelským řešením přistoupila“, s. 20; „budu zkoumat, jak Lukešová postupovala při překladu pojmosloví, jak vznikalo v originálu a v překladu“, s. 21; „pomáhají nám jistým způsobem bojovat i s nevěrností“, s. 21; „v této části se Čukovskij věnuje... fascinujícím děti nesmyslným světem“, s. 23; „typické pro ženský rod koncovky -a“, s. 37; „chápání dítětem čísel“, s. 39; „nejde o žádné specifické pro nějakou konkrétní dobu stravovací zařízení“, s. 54; „postupně si rozebereme několik ukázek, abychom viděli, jak se postupně verše vyvíjejí“, s. 56; „výroky zaměřené na vnímání dítětem logiky“, s. 72; atd.).

Ústřední (analytická) část diplomové práce obsahuje řadu cenných, promyšlených komentářů. Výše uvedené nedostatky nicméně úroveň práce celkově snižují. Práci tedy doporučuji k obhajobě s návrhem známky **velmi dobře** až **dobře**.

V Prostějově 14. června 2024

doc. PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.